

صدور خدمات فنی چالش‌ها و راه کارها

تهیه کننده: مریم طهماسبی

مربوط به ورود موقت و دائم کالاها روبه‌رو هستند. که ناکارایی یا خللی در این امور آنها را از رسیدن به اهداف خود باز می‌دارد. علاوه بر این امور، متغیرهایی نیز بر فعالیت آنها تأثیرگذار است که می‌توان نوسان قیمت جهانی نفت را مهم‌ترین آنها به شمار آورد؛ زیرا صدور خدمات فنی در امور اکتشافی یا توسعه میدان‌های نفتی برای تخمین هزینه‌های امکان‌سنجی اقتصادی وابسته به قیمت جهانی نفت خواهد بود. قوانین حاکم در کشور متبوع، امور مربوط به ثبت شرکت، بیمه و مالیات و... حمایت‌های سیاسی اقتصادی دولت از پیمانکاران، روابط سیاسی حاکم میان دو کشور و حتی شرایط سیاسی ایران در جهان از متغیرهایی است که کار این شرکت‌ها را تحت تأثیر خود قرار می‌دهد. تحریم از جمله این متغیرها است که مشکلات بسیاری را نیز به همراه آورده است.

تحریم‌های علیه ایران به‌ویژه دور تازه آن‌ها کار شرکت‌های پیمانکار در صنعت نفت را به شدت دستخوش تغییر کرده است. شرکت‌های پیمانکار غیردولتی در بخش بالادستی در شرایط وجود این تحریم‌ها، محدودیت‌ها و فرصت‌های تازه‌ای را در فضای کسب‌وکار خود پیش رو دارند. گرچه وزارت نفت و دیگر شرکت‌های نفتی اعم از دولتی و غیردولتی برای مقاومت با این پدیده و کاهش آثار سوء آن، تدابیری اندیشیده‌اند اما هنوز نتوانسته‌اند مانع از کند شدن چرخ‌های فعالیت خود در برابر اهرم این تهدیدها باشند. شرکت عملیات اکتشاف نفت یکی از شرکت‌های نفتی غیردولتی است که برای رسیدن به پیشرفت و توسعه تلاش دارد تا با یافتن

مزیت‌های خاورمیانه به دلیل دارا بودن ۶۰ درصد از منابع نفت و ۴۱ درصد از منابع گاز، اجتناب‌ناپذیر بودن توسعه صنعت نفت و گاز در این منطقه از جهان، جلوگیری از کاهش تولید و افزایش سهمیه تولید نفت خام در ایران براساس برنامه توسعه پنجم و... فعالیت در بخش بالادستی صنعت نفت را در کشورمان از اهمیت ویژه‌ای برخوردار می‌سازد.

فعالیت در صنعت نفت به‌ویژه بخش بالادستی علاوه بر اهمیت آن از شرایط ویژه‌ای نیز برخوردار است که دسترسی به فناوری روز، توان مالی برای سرمایه‌گذاری، وجود نیروی متخصص و... از این دسته است.

در اجرای طرح‌های مربوط به بخش بالادستی شرکت‌های پیمانکاری غیردولتی بسیاری فعال و سهمیم هستند که تا امروز توانسته‌اند به خوبی در این بخش از صنعت ایفای نقش کنند. این شرکت‌ها که بسیار جوان و تازه وارد در عرصه صنعت نفت ایران هستند نیاز به حمایت‌های بسیاری دارند تا به اوج و بالندگی لازم برسند، فراهم آوردن زمینه لازم برای فعالیت و شرکت در طرح‌های متعدد صنعت نفت کشور می‌تواند آغازگر خوبی برای این رشد و توسعه باشد. این شرکت‌ها علاوه بر برخورداری از فضای شغلی، نیازمند سیاست‌های حمایتی نیز در راه فعالیت‌های خود هستند. امروزه شرکت‌های پیمانکار غیردولتی در بخش بالادستی نفت و گاز با مسائلی همچون حمایت‌های بانکی سرمایه‌گذار، گردش تأمین مالی، اعتبارنامه‌های بانکی و ضمانت‌نامه‌ها برای کارفرما، ضوابط

شرکت ملی نفت ایران جدا شد و با عنوان شرکت خدمات اکتشاف آغاز به کار کرد. در آغاز سال ۱۳۸۲ به منظور هماهنگی بیشتر با نوع فعالیت‌ها و عملکرد، به شرکت عملیات اکتشاف تغییر نام داد و در سال ۱۳۸۵ سهام این شرکت به طور کامل به شرکت سرمایه‌گذاری صندوق بازنشستگی کارکنان صنعت نفت واگذار شد. فعالیت شرکت عملیات اکتشاف نفت در بخش بالادستی به دو حوزه برون‌مرزی و درون‌مرزی تقسیم می‌شود.

ارائه خدمات ژئوفیزیکی، لرزه‌نگاری و پردازش لرزه‌نگاری؛ فشرده‌سازی نوارهای مغناطیسی، تعبیر و تفسیر، مطالعات زمین‌شناسی، مهندسی مخازن، چاه‌پیمایی، حفاری و خدمات جانبی حفاری و دیگر خدمات اکتشافی در بخش بالادستی صنعت نفت از جمله فعالیت‌های این شرکت است.

اکنون هدف این شرکت توسعه پایدار به همراه رقابت با شرکت‌های خارجی در عرصه بین‌المللی است.

یکی از افتخارات شرکت عملیات اکتشاف نفت این است که در حال حاضر به عنوان پیمانکار اولیه یا اصلی در پروژه‌های برون‌مرزی خود به عنوان کارفرمای شرکت‌هایی با استاندارد جهانی به شمار می‌آید.

اما کار در خارج مرزهای ایران و در حوزه برون‌مرزی در بخش بالادستی صنعت نفت با مشکلات بسیاری روبه‌رو است.

نبود فرهنگ صدور خدمات فنی در اداره گمرک ایران و همین‌طور بانک‌ها، دیوان‌سالاری دست و پاگیر اداری (بروکراسی)، نبود قوانین حمایتی گمرکی در مورد خدمات فنی برخلاف وجود چنین قوانینی در مورد کالاهای ساخت داخل، غیبت شرکت‌های خدمات فنی نفت ایرانی در مناقصات داخلی و واگذاری مناقصات به شرکت‌های خارجی که در پوشش ثبت در مناطق آزاد در ایران فعالیت دارند؛ نبود تأمین کافی مالی پروژه‌ها، نامتناسب بودن بسته سیاستی نظارتی بانک مرکزی با نیازهای پیمانکاران، وجود شرایط سخت برای دریافت ضمانت‌نامه‌ها از

چالش‌ها و موانع موجود بر سر راه فعالیت در حوزه برون‌مرزی است؛ که شرکت عملیات اکتشاف نفت و دیگر شرکت‌های غیردولتی نفتی برای صدور خدمات فنی مهندسی به خارج از کشور با آن روبه‌رو هستند.

این مشکلات بهانه‌ایی برای برگزاری کارگاهی با عنوان بررسی چالش‌های شرکت‌های پیمانکار داخلی و صدور خدمات فنی و مهندسی به خارج از کشور بود که در حاشیه همایش در قالب همایش یافته‌ها، بصیرت و چشم‌انداز ملی - منطقه‌ای برگزار شد.

در این کارگاه که با حضور مدیر عامل

جایگاه مناسب در صنعت نفت ایران بر این مشکلات فائق آید. این شرکت با برگزاری میزگرد بررسی چالش‌های شرکت‌های پیمانکار داخلی و صدور خدمات فنی و مهندسی به خارج از کشور در دوازدهمین سالگرد تأسیس خود تلاش دارد تا با شناخت این محدودیت‌ها به رفع آن بپردازد.

همایش یافته‌ها، بصیرت و چشم‌انداز ملی - منطقه‌ای به بهانه دوازدهمین سالگرد تأسیس شرکت عملیات اکتشاف نفت در ششم تیر ماه امسال در مرکز همایش‌های بین‌المللی صدا و سیما برگزار شد.

این همایش با حضور معاون وزیر و مدیر عامل شرکت ملی نفت، رئیس هیئت مدیره صندوق‌های بازنشستگی صنعت نفت و مدیر عامل و نایب رئیس هیئت مدیره شرکت عملیات و جمعی از مدیران شرکت‌های دولتی و غیردولتی با رویکرد بررسی چالش‌های پیش‌رو برگزار شد.

فضای کسب‌وکار شرکت، ملاحظات موردنظر در برنامه‌های شرکت سرمایه‌گذاری، خصوصی‌سازی و تغییر مالکیت از دولتی به خصوصی و تشکیل هلدینگ، برنامه توسعه میدان‌های نفت و گاز ایران، جلوگیری از کاهش تولید نفت در ایران و خاورمیانه، تشکیل زنجیره‌های ارزش و اقتصاد رقابتی، نقش بنگاه‌های اقتصادی در توسعه اجتماعی از موضوعات مورد بحث و بررسی در این همایش بود.

در این همایش از شرکت عملیات اکتشاف نفت به عنوان نخستین شرکت نفت خصوصی یاد شد که از سال ۱۳۸۵ صدور خدمات فنی و مهندسی خود را به خارج آغاز کرده است و هم‌اکنون بیش از ۱۵ پروژه در کشورهای ازبکستان، قرقیزستان، تاجیکستان، و قزاقستان و... را در دست اجرا دارد.

شرکت عملیات اکتشاف نفت تا خرداد ماه ۱۳۷۸ بخشی از شرکت مدیریت اکتشاف شرکت ملی نفت ایران بود که با هدف ارائه خدمات بهتر در زمینه‌های اکتشافی به شرکت‌های نفتی، از

پروژه‌هایی در کشور ونزوئلا، عراق و ترکمنستان.

در این میزگرد مشکلات سد راه شرکت‌های پیمانکار بخش خصوصی مورد بحث و بررسی قرار گرفت که نبود حمایت‌های بانکی سرمایه‌گذار، شرایط سخت یا تأخیر برای صدور اعتبارنامه و ضمانت‌نامه‌های بانکی برای جذب رضایت کارفرما در آغاز کار، امور مربوط به ترخیص و ضوابط مربوط به ورود موقت و دائم کالاها به داخل و خارج از کشور که به شدت فعالیت در بخش برون‌مرزی را تحت تأثیر قرار داده است مشکلاتی بود که از سوی مدیران شرکت اکتشاف نفت مطرح شد.

صدور تجهیزات عملیاتی به هنگام از دیگر مشکلات عملیاتی شرکت‌های خصوصی در خارج از کشور است که به دلیل مجموعه قوانین گمرکی آنها را یاری نمی‌کند تا با تجهیز کارگاه فنی و با انتقال به موقع تجهیزات به نتیجه مطلوب دست یابند.

مدیر عامل بانک توسعه صادرات نیز با انتقاد از نامتناسب بودن وضعیت بسیاری از شرکت‌های نفتی خصوصی یا دولتی برای شرکت در حوزه‌های جدید فعالیت‌ها و بازارهای منطقی گفت: گشایش LC پرداخت مربوط به هزینه‌های مربوط به خرید خارجی از بزرگترین چالش‌های پیش‌روی شرکت‌های پیمانکاری است اما این شرایط و مقرراتی است که بانک مرکزی براساس نظام ارزی کشور تصویب کرده است که البته ما پیشنهادهایی را برای تغییر و بهبود آن ارائه کرده‌ایم.

وی افزود: اما نبود آمادگی کافی برای کسب و کار خارجی، ناآشنایی با مسائل فرهنگی و زبان رایج در بازارهای جدید از مشکلات کنونی ما است؛ به طور مثال ما در حال حاضر نیاز به نیروی کار ماهر و آزموده مسلط به زبان اسپانیایی در حوزه آمریکای لاتین داریم. برای تنظیم قرارداد و اسناد و آشنایی به امور مربوط به قوانین این کشورها ما ناگزیر از تربیت نیروی انسانی در حوزه‌های جدید هستیم. حال باید دید با برگزاری این همایش‌ها و به بحث و بررسی گذاردن این امور و تشریح مساعی میان شرکت‌های پیمانکار غیردولتی و سرمایه‌گذارانی همچون بانک توسعه صادرات و ارائه پیشنهادهایی مانند ورود به بازارهای جدید مانند ونزوئلا، بولیوی در آمریکای لاتین و یا کشورهای آسیای میانه و همسایه و ایجاد راه‌های جدید برای حمایت مالی از شرکت‌های فعال و سرمایه‌گذار در ارائه خدمات فنی مشکلات شرکت‌های پیمانکاری برطرف خواهد شد؟ یا خیر؟ آیا با این تدابیر زمینه لازم برای رشد و شکوفایی این شرکت‌ها گشوده خواهد شد؟ آیا می‌توان با به کار بستن این رهنمودها با معضل بزرگی چون تحریم‌های بین‌المللی روبرو شد؟ چه آینده‌ای پیش‌روی شرکت‌های پیمانکار غیردولتی نفتی خواهد بود؟ آیا آنها می‌توانند به هدف خود یعنی توسعه پایدار به همراه رقابت با شرکت‌های بین‌المللی دست یابند؟ آیا حوزه نفوذ و بازارهای آنها تنها محدود به چند کشور آسیای میانه و قاره آمریکا می‌شود؟ اینها پرسش‌هایی هستند که گذر زمان و تجربه تنها پاسخگوی آن خواهد بود! ■

بانک توسعه صادرات و مدیرعامل شرکت عملیات اکتشاف نفت برگزار شد؛ مدیران شرکت عملیات اکتشاف با بیان مشکلات و موانع یاد شده به چاره‌جویی در این مورد پرداختند. در این میزگرد بیشتر مدیران بر نیاز شرکت به وجود یک سیستم مالی حمایتی قوی برای صدور خدمات و تجهیزات فنی به پروژه‌های برون‌مرزی تأکید داشتند.

کوروش پرویزیان مدیرعامل بانک توسعه صادرات در پاسخ به مباحث مطرح شده چنین گفت: صدور خدمات فنی مهندسی به خارج از کشور از سال ۷۳-۱۳۷۲ آغاز شد و با پشت سر گذاشتن فراز و نشیب‌های فراوان در سال ۸۷-۱۳۸۶ به بیشترین رشد خود رسید؛ به گونه‌ای که ما امروزه سالانه ۳ میلیارد دلار صدور خدمات فنی و مهندسی داریم که رشدی معادل ۱/۸ درصد را نشان می‌دهد که این رقم بیانگر رشد بسیار خوبی است. در این میان امور مرتبط به ترانزیت کالا در رتبه نخست قرار دارد و پس از آن صنعت نفت و گاز پتروشیمی از بیشترین ظرفیت برای سودآوری برخوردار است. در حال حاضر در منطقه خاورمیانه و آسیای مرکزی شرکت‌های خصوصی براحتی می‌توانند مستقر شوند و فعالیت کنند.

مدیرعامل بانک توسعه صادرات در ادامه گفت: بزرگترین پروژه خدمات فنی و مهندسی ما در خارج از مرزهای کشور، بازسازی پالایشگاهی در سریلانکا است که برآوردی در حدود ۱ میلیارد و ۶۵۰ میلیون دلار است که ۱ میلیارد دلار آن از سوی بانک توسعه و صادرات و بقیه آن از سوی دولت متبوع تأمین می‌شود. پروژه متانول آذربایجان که شامل عملیات نصب و تعمیر و کارهای مالی آن است نیز از دیگر پروژه‌های در دست اقدام بانک توسعه صادرات است.

پرویزیان با اشاره به بهبود وضعیت صدور خدمات فنی و افزایش سیاست‌های حمایتی دولت از آن گفت: سرعت در صدور ضمانت‌نامه‌های مختلف مانند حسن انجام پرداخت، ضمانت‌نامه گمرکی و پیش پرداخت از خدماتی است که برای بهبود گردش عملیات بانکی به راحتی در اختیار متقاضیان قرار داده می‌شود به گونه‌ای که اگر مشتری شناخته شده باشد دسترسی به خدمات بانکی بسیار آسان است.

همین‌طور ضمانت‌نامه اعتبارسنجی و سرعت در صدور آن از سوی بانک توسعه صادرات از تسهیلاتی است که برای جلوگیری از اتلاف وقت به شرکت‌های ایرانی در اختیار ایشان قرار می‌گیرد. پرویزیان با اشاره به مشکلاتی چون بحث زمان‌بندی، گران شدن پیمان‌ها، نقدینگی ناکافی، سود بهره بانکی، گشایش LC، از تحریم به عنوان بزرگترین مانع بر سر صدور خدمات فنی و مهندسی یاد کرد و گفت: مشکل نقل و انتقال مالی و فضای روانی ناشی از آن هنوز وجود دارد؛ همان‌گونه که برای رفع این معضل نیز راه‌هایی وجود دارد و یکی از آنها فعالیت در حوزه‌های نفوذ جدیدی است که با جمهوری اسلامی منافع مشترک دارند مانند شرکت در